

Elke dinsdagavond op zolder oude hbs

Heerenveens Werktheater werkt aan bewust zijn

Jeugd plus Toneel wil ook in Leeuwarden beginnen

Dinsdagavond acht uur. Het is de Heerenveense Fok. Hier en daar branden komen er al jaren niet meer. Zij bouwen, na jaren vragen en protesteren, gebouw van het rijk gekocht. Het heet school voor middelbaar economisch en vond er onderdak in een paar van de bouwvakkers aan het werk. De gemeente „bejaarde” gebouw. Er moeten nog n pen.

Ergens hier in dit gebouw moet op deze dinsdagavond een groep jonge mensen aan het werk zijn. Maar waar. De gangen zijn kaal, veel deuren zijn op slot de trappen klinken hol in de stilte. Een prachtig decor voor een film. Robert Baars, waar zitten jullie? Helemaal boren, tegen het schuine dak aan, daar zijn ze. Het is onverwacht gezellig, warm en behangen met affiches van toneelmanifestaties en -uitvoeringen. „Wethouder Hofstra heeft ons goed geholpen”, zegt Robert Baars later. De gemeente heeft een muur tussen twee voormalige klaslokalen laten wegbreken en kachels neergezet. De groep heeft zelf de ruimte verder opgeknappt, een bar (met een kistje frisdranken) in de hoek, de houten vloer geëlied, affiches aan de muur.

Stel je voor

Zestien jonge mensen liggen languit op de grond. Ze maken een zeer ontspannen indruk. Aan de kant staat Rutger Hauer (Noorder Compagnie, Floris van Rosemngdt). Hij leest twee gedichten van Dylan Thomas. Daarna is het weer stil. „Stel je voor”, komt Rutger Hauer, „een oerwoud van dadelbomen” en langzaam vertelt hij een verhaal over stof en droogte, de zoete geur van dadels en een bruine sliprievier. „Wat voor geluid geeft dat?” Het blijft doodstil. „Wees niet bang de eerste te zijn”, dat is Rutger Hauer weer en dan komt het geluid. Het zoemt, zucht, piept en fluit als het oerwoud: „Breed het uit en probeer een ander geluid te vinden. Probeer iets meer van wat je ziet. Laten we niet te gauw droevig zijn. Het zijn dingen van de natuur. Dat komt als een overstelpend geheel op je af.” De geluiden van de grond worden anders, er komen herkenbare diergeluiden in, luidruchtiger. „Laat het maar weer wegzinken”, zegt Rutger Hauer en opnieuw is het doodstil. Iemand anders begint dan te vertellen, zomaar van de grond af. Ook dat verhaal eindigt in klanken die zich

vermengen met de stormgeluiden van buiten.

Vrij maken

Robert Baars maakt zich los uit de groep. Hij fluistert alle belangrijke dingen over. „Dit is het ontdekken van je eigen mogelijkheden, het vrijmaken van remmingen. Dit zijn oefeningen, ontwikkelingen, die verruimingen geven en tot beter spel op het toneel kunnen leiden.” Robert Baars is geen onbekende in Heerenveen. Vorig jaar nog regisseerde hij een toneelstuk van Dimitri Frenkel Frank. Hij speelde bovendien zelf een niet onverdienstelijke hoofdrol en dat allemaal voor het jaarlijkse feest van de rijksskweekschool van Heerenveen. Robert heeft er nooit een geheim van gemaakt dat hij naar de toneelschool wil als hij zijn hoofdakte eenmaal in zijn zak heeft. Hij is nu dan ook al druk met de voorbereidingen bezig.

„Jeugd + Toneel is een landelijke organisatie”, vertelt hij, terwijl de groep weer heerlijke geluiden voortbrengt. „een onderdeel van het Nederlands Centrum voor het Amateurtoneel. Het is voor jonge mensen van 16 tot 25 jaar.” Robert Baars is het bestuurslid voor Friesland en dankzij die functie kan hij elke twee, drie maanden een vergadering bijwonen in Utrecht of omgeving. Daar worden plannen besproken en acties voorbereid om de jeugd te stimuleren, naar toneel te kijken of toneel te gaan spelen. In Heerenveen richtte hij samen met Marjan Dibbitts en Marius ten Cate een werkgroep op. Werktheater. „Groningen heeft wel vijftien van die werkgroepen”, vertelt hij, maar het meest verbaast hen nog steeds de geboorte van de werkgroep in Giekerk, nadat hij vergeefs een groep in Leeuwarden probeerde op te richten. „Zomaar spontaan, daar in Giekerk, onder leiding van toneeladviseur Godert van de Berg uit Idaard”. „Overigens worden de pogingen om in Leeuwarden een groep op te richten niet gestaakt. Alle inlichtingen bij de Fryske Kultuerried (05100-34615) of bij mij (05130-2472).” zegt Robert.

Het Werktheater in Heerenveen is eind september begonnen met vijftien jonge mensen. Nu zijn het er al achtien. „Er kunnen nog meer bij”, zegt Robert wijzend op de redelijke ruimte van de twee aaneengehechte klasloka-

len. De leden van het Werktheater komen niet alleen uit Heerenveen, ook uit Wolvega, Noordwolde en Oosterwolde.

Het Werktheater Heerenveen heeft

ooststil in het oude hbs-gebouw aan de dt een lamp. De hbs-ers en gymnasias hebben in Heerenveen een nieuw ge. De gemeente heeft inmiddels het oude eft niet erg lang leeggestaan. De eerste n administratief onderwijs in Friesland e betere lokalen. Er zijn overdag weer ente laat nog meer opknappen in het neer scholen aan ruimte worden gehol-

Rutger Hauer als vaste docent aangesteld. Soms moet Rutger op dinsdagavond spelen. Dan probeert Robert Baars hem zo goed mogelijk te vervangen. Er komen ook nog gastdocenten: Ad van Overdijk (technisch adviseur van het Nederlands Centrum voor Amateurtoneel) komt drie lessen geven over geluids- en lichttechnieken en Adrie Huizinga (zangeres, lerares muziek) komt twee lessen stemtraining doen met de groep. Dan is het half januari. „Daarna maken we een produktie”, vertelt Robert Baars, „één of twee experimentele eenakters. We geven een voorstelling in het Heerenveense Posthuis en als er belangstelling is ook nog elders in de provincie”. Bovendien is het Werktheater van plan uitwisselingen met groepen in Groningen en Assen te organiseren en landelijke evenementen, de zogenaamde snertdagen, te bezoeken.

Toneel Nu

In april, zo hoopt Robert Baars, kan er in Leeuwarden een Toneel Nu — manifestatie worden gehouden. Dat gaat een heel weekeinde duren. „Ik hoop in de Harmonie”, zegt Robert. „dat lijkt me een geschikte ruimte”. Er gaat nog meer gebeuren, ook op bestuurlijk vlak. „Ik heb het er vreselijk druk mee”, zegt Jeugd + Toneelbestuurslid Baars, „we zijn van plan om maar een Fries bestuur te vormen”.

Intussen gaat de groep op de grond door met de oefeningen. „Je leert je losser bewegen”, legt Robert uit. Hij heeft al heel wat tongelweken, ook in het buitenland, achter de rug; hij weet waarover hij praat en wat hij wil. „Je leert niet bang te zijn, ook in vreemde situaties.” Het Heerenveense Werkthea-

ter telt onderwijzeressen en onderwijzers, leerlingen van middelbare scholen en kweekscholen onder de leden. Ze hebben er allemaal erg veel plezier in. „Een meisje is weggebleven, zij had er gewoon geen behoefte aan, dat zei ze tenminste”, vertelt Robert.

Spanningen

Op dat moment slaan de vijftien aanwezigen de armen om elkaar heen, ze sluiten de ogen en voelen elkaars spanningen, ze maken geluiden die steeds hoger en hoger worden. Een kwartier later zegt één van de meisjes:

Even zitten op de stoelen. Rutger Hauer vertelt door.

„Ik voel het nog, dat bevrijdende geluid.” Rutger Hauer werkt veel met de ideeën van het Living Theatre. Het gaat om de volgende oefeningen: concentratie, fixatie, ontspanning, woord- en klankimprovisatie. „De mens”, filosofeert Robert Baars aan de kant, heeft veel meer facetten van uiten en expressie dan hij zich bewust is. Dingen die je onbewust doet, moet je bewust maken, daarna corrigeren en ze dan weer onbewust maar juist uit voeren.” De groep werkt samen, als groep. Toch is de individuele belevenis minstens zo belangrijk. „Deze groep werkt erg fijn”, zegt een voorlopig zeer tevreden Robert Baars. „Ik wist niet wat er zou gaan gebeuren toen ik begon. Ook al ga je niet toneelspelen, dit is toch goed.”

Excerseren

Na een korte onderbreking voor de frisdranken volgen de exersitie-oefeningen. Er wordt veel en uitbundig gelachen. „Probeer het serieus te doen, geen gelach in de gelederen”, brult sergeant-majoor Hauer van de zijkant. Hij staat zelf te grijnzen. De groep marcheert, richt, maakt rechtsomkeer en doet alles wat hij in korte bevelen opdraagt, zij het af en toe zeer onregelmatig en dus ondisciplinair. Het doet er niet toe, het gaat om het geluid, om het samen doen van iets. „Je moet je eigen mogelijkheden ontdekken”, had Robert Baars gezegd. Goed beschouwd zijn er weinig leden van het Heerenveense Werktheater geschikt voor de militaire dienst. Ze lachen de sergeant-majoor uit.

